

Okulöncesi Eğitim Döneminde Yaratıcılığı Engelleyen Durumlara İlişkin Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

The Observation of the view of Parents and Teachers about the Factors which Prevent Creativity in the Period of Pre-school

Muhammet Ali DURSUN¹

Perihan ÜNÜVAR²

Özet

Bu araştırma, okul öncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2009-2010 öğretim yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerden 272'si ve çocukları bu okullara devam eden ebeveynlerden 493'ü oluşturmaktadır.

Elde edilen bulgulara göre, yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalaması ebeveyn görüşlerinin ortalamasından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Ebeveyn ve öğretmenlerin yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin görüşlerinin; ev-aile, okul-öğretmen ve çocuk, alt boyutlarına göre karşılaştırılmasında da öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre, yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin görüşleri anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Ebeveynlerin yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin görüşleri ise cinsiyetlerine göre farklılaşmazken, eğitim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ebeveyn, okulöncesi öğretmeni, yaratıcılık, yaratıcılık engelleri.

Abstract

This study was carried out in order to examine the views of parents and teachers about the factors which prevent creativity in the period of pre-school education. The study was carried out with 272 teachers and 493 parents whose children attend practical nursery schools at vocational school for girls, nursery schools of elementary schools and private nursery schools in Antalya Metropolitan Municipality in the academic year of 2009-2010.

According to the findings, it was found that the mean of teachers were quite higher than the average of parents about the factors which prevent creativity. Parents and teachers stated "Ignoring the efforts of children by teachers" as the most preventive situation and "children's falling behind their peers in expressive language" as the least preventive factor. In the comparisons carried out in the sub-dimensions of children, family, teacher and school about the views of parents and teachers on conditions that prevent creativity; meaningful difference was found on behalf of teachers. Teachers' view on conditions that prevent creativity do not differ according to their occupational experience. Parents' view on conditions that prevent creativity do not differ according to genders while differ meaningfully according to their educational status.

Keywords: parents, preschool teacher, creativity, hindrances of creativity.

¹ Öğretmen, e-posta: madursun07@gmail.com

² Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, e-posta: perihanunuvar@mynet.com

Giriş

Toplumların gelişmesinde yaratıcı düşünme önemli rol oynamıştır. Çünkü toplumların devamlılıklarını sağlamaları için her alanda işlevsel ve yaratıcı fikirlere ihtiyaçları vardır (Karaçelik, 2009). Toplumların ilerlemesini sağlayan buluşlar ve keşifler, yaratıcı düşünmenin ve yaratıcı problem çözmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır (Senemoğlu, 2009).

İş dünyasından günlük yaşamımıza kadar pek çok alanda karşılaştığımız sorunlara yaşam kalitemizi arttıracak etkili çözümler bulmak için yaratıcı fikirler üretmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Yaratıcılık nedir? Yaratıcı insanlar kimlerdir? Yaratıcılık geliştirilebilir mi? Yaratıcılığı engelleyen durumlar nelerdir? gibi sorular bu güne kadar hep sorula gelmiştir (Atay, 2009). Kökeni Latince “creare” sözcüğü olan yaratıcılık sözcüğünün batı dillerindeki karşılığı, Almanca’da “Kreativitaet”, İngilizce’de “Creativity” dir. Türkçedeki karşılığı ise “meydana getirmek, yaratmak, doğurmak, üretmek” anlamındadır. Sözcüğün anlamı; devingen, dinamik bir süreç olma niteliğini de saklı tutmaktadır (Öztunç, 1999). Bu noktadan hareket edildiğinde yaratıcılık; doğurganlık, üretkenlik, meydana getiricilik anlamına gelmektedir.

Yaratıcılık; önceden birbiriyle ilişkisi olmayan düşünceler arasında bağlantılar kurma, (Sükan,1983); esnek, duyarlı, akıcı ve orijinal olma (Mangır ve Aral, 1992); özgün buluşlar ortaya koyabilme (Dikici, 2001); gözlem, bilgi ve deneyimlerin yeni düşünce ve kavramlar üretecek şekilde ilişkilendirilmesi (Yıldırım, 2002); yeni ürünler ortaya koyabilme (Sünbül, 2002); etkin akıl yürütme ve yeni çözüm yolları bulma, ifadeye yeni boyutlar kazandırma yetilerini içeren, kişiye özgü bir etkinliktir (Argun, 2004).

Yaratıcı bireyler; meraklı, hırslı, gururlu, sorumluluk duygusuna sahip, liderlik özelliği olan ve ikna gücü yüksek kişilerdir (San, 1996). Yaratıcı bireyler; kendine güvenir, risk alır, yüksek enerji ve macera tutkusuna sahiptir, ısrarcıdır, geleneksel sınırlama ve yasaklamalardan bağımsız davranabilir. Ayrıca, yaşamı sürekli heyecanlı ve anlamlı bir deneyim olarak gören, şakacı ve neşeli bir yapıya sahip, kendi başına kalmayı seven, istekli ve idealist bireylerdir (Özden, 1999; Sünbül, 2002). Yaratıcı kişi, diğer bireylere göre daha özgün düşünen, sorunlara yeni çözümler üretebilen, karmaşık ve yeni bir düzeyde sentez yapabilen bireylerdir (Süzen, 1987).

Yaratıcılık, çocukluktan itibaren farkında olarak ya da farkında olmadan çeşitli şekillerde engellenmektedir. Ailede, okulda ya da arkadaş çevresinde gülünç duruma düşme, kabul görememe, alay edilme, grup dışında kalma gibi korkularla yaratıcı düşünmeye ket vurulmuş, yaratıcı kişilikler köreltilmiştir. Farklı olana karşı tepkilerin olması, belki de aykırılıkların kolay benimsenememesi, yaratıcılığı engelleyen önemli etmenlerden biridir. Bireyin kendi kişisel rahatına olan düşkünlüğü ise, temelden yaratıcılığa karşı gelen bir etmen oluşturmaktadır (San, 2004).

Yaratıcılığı engellediği düşünülen durumları; bireysel, aileye ilişkin, okula ve öğretmene ilişkin durumlar olmak üzere üç ana başlık altında inceleyebiliriz. Kişinin kendisine yönelik algısı, utangaç ve içine kapanıklığı, yaratıcı düşüncesini engellemektedir. Bireysel engeller, insanların kendi önlerine koydukları engeller olup, tanınmaları daha güç olan engellerdir. Utangaçlık, yanlış yapma korkusu, belirsizliklere karşı hoşgörü yetersizliği (Rıza, 1999), içine kapanıklık, alışkanlıklar, adetler, muhafazakarlık, yanlış anlaşılma korkusu, belli bir üslubu benimsemek ya da tek bir geçerli yanıt olduğu inancına saplanmak, ya da hep beklenen yanıtı verme eğilimi, aşkar olanı sorgulamaktan kaçınma bunlardan bazılarıdır (Rawlinson, 1995, s.25, çev. Değirmen, O). Bu engelleri kişi bilinçli veya bilinçsiz olarak kendi yaratır. Ebeveynler ve öğretmenler de zaman zaman çocuğu çocuktaki yaratıcılığın ortaya çıkmasını engelleyen tutumlar sergilemektedirler (Bencuya, 2009).

Yaratıcılıkla ilgili araştırmalar incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla yaratıcılık ve zeka (Beauchamp, Kernes ve Johnson, 1993;), yaratıcı düşünme (Ömeroğlu, 1990; Mangır ve Aral, 1990; Dinçer, 1993; Öztunç,1999; Çetingöz, 2002; Pagani, Jalbert, Laponte ve Hebert, 2003; Sezgin, 2004; Atay, 2009; Yaşar, 2009; Karaçelik, 2009) ve yaratıcılığın desteklenmesi üzerine odaklandığı görülmüştür (Yılmaz, 1990; Gehlbach, 1991; Aydın, 1993; Yılmaz, 1997; Hennessey ve Amabile, 1998; Kurtuluş, 1999; Kemple ve Nissenberg, 2000; Yıldız, Özkan ve Çetingöz, 2003; Serhatlıoğlu, 2006; Bayrakçı, 2007; Kara, 2007; Ceylan, 2008; Vong, 2008). Yapılan alan yazın taramasında yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Oysa bireyin kendisinden, ailesinden ve okulundan ve öğretmenenden kaynaklanan pek çok durum yaratıcılıklarını engelleyebilmektedir. Problem çözmenin ilk basamağını, ‘problemin farkına varma’ oluşturur. Çocuklarda

yaratıcılığı geliştirebilmenin ilk basamağını da, yaratıcılığı engelleyen durumların belirlenmesi oluşturmaktadır. Yaratıcılığı engelleyen durumların bilinmesi bu engellerin ortadan kaldırılabilmesinin ilk adımı olacaktır. Yaratıcılığı engelleyen durumların bilinmesi bu engelleri oluşturan bireylerin davranışlarını değiştirmede etkili olabilir. Böylelikle daha yaratıcı çocuklar ve daha yaratıcı bir toplum oluşması sağlanabilir. Çocukların yakın çevresini oluşturan ve en sık etkileşimde buldukları yetişkinler olan; anne baba ve öğretmenlerin, yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi bu konudaki farkındalıklarının ortaya konabilmesi için önemlidir. Bu nedenle bu araştırmada, okulöncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla; “ebeveyn ve öğretmenlerin okulöncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir?” ve “ebeveyn ve öğretmenlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorularına cevap aranmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada ebeveyn ve öğretmenlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemek ve karşılaştırmak amacıyla betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2009-2010 öğretim yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerden 272’si ve çocukları bu okullara devam eden ebeveynlerden 493’ü oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Özellikleri

Öğretmenlerin Yaşları	(f)	(%)
20-25 yaş	52	19,1
26-30 yaş	70	25,7
31-35 yaş	42	15,4
36-40 yaş	45	16,5
41- üzeri yaş	63	23,2
Toplam	272	100,0
Öğretmenlerin Mesleki Deneyimleri	(f)	(%)
1-5 yıl	99	36,4
6-10 yıl	61	22,4
11-15 yıl	37	13,6
16-20 yıl	38	14,0

21 yıldan fazla	37	13,6
Toplam	272	100,0

Çalışma grubundaki öğretmenlerin yaşlarına ilişkin Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %25,7'si (70) 26-30 yaş, %23,2'si (63) 41yaş ve üzeri , %19,1'i (52) 20-25 yaş, %16,5'i (45) 36-40 yaş ve %15,4'ü (42) ise 31-35 yaş grubundadır. Özetle araştırmaya katılan öğretmenlerin %60'ının 35 yaşından küçük %40'ı ise 35 yaştan büyüktür.

Çalışma grubundaki öğretmenlerin mesleki deneyimlerine ilişkin Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %36,4'ü (99) 1-5 yıllık, %22,4'ü (61) 6-10 yıllık, %14,0'ü (38) 16-20 yıllık, %13,6'sı (37) 11-15 yıllık ve %13,6'sı (37) ise 21 yıldan fazla mesleki deneyime sahiptir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık % 60'ının ilk on yıllık deneyimi içinde olduğu, %40'ının ise 10 yıldan uzun süredir çalışıyor olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin özellikleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Çalışma Grubundaki Ebeveynlerin Özellikleri

Ebeveynlerin Cinsiyetleri	(f)	(%)
Kadın	326	66,1
Erkek	167	33,9
Toplam	493	100,0
Ebeveynlerin Yaşları	(f)	(%)
20-25 yaş	32	6,5
26-30 yaş	141	28,6
31-35 yaş	186	37,7
36-40 yaş	92	18,7
41- üzeri yaş	42	8,5
Toplam	493	100,0
Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi	(f)	(%)
İlkokul/ilköğretim	203	41,2
Lise	182	36,9
Üniversite	93	18,9
Yüksek lisans/doktora	6	1,2
Diğer	9	1,8
Toplam	493	100,0
Ebeveynlerin Çocuk Sayısı	f	%
1 çocuk	155	31,4
2 çocuk	263	53,3
3 ve daha fazla	75	15,2
Toplam	493	100,0

Çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin %66,1'ini (326) anneler, %33,9'unu (167) babalar oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin %37,7'si

(186) 31-35 yaş, %28,6'sı (141) 26-30 yaş, %18,7'si (92) 36-40 yaş, %8,5'i (42) 41-üzeri yaş grubunda yer alırken %6,5'ini ise 20-25 yaş grubunda yer almaktadır. Çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin %41,2'sini (203) ilkokul ve ilköğretim mezunu, %36,9'unu (182) lise mezunu, %18,9'unu (93) üniversite, %1,8'ini (9) diğer ve %1,2'sini (6) de yüksek lisans ve doktora mezunu ebeveynler oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin %53,3'ünün (263) 2 çocuğa sahip olduğu, %31,4 'ünün (155) tek çocuğa ve %15,2 'sinin (75) 3 ve daha fazla çocuğa sahip oldukları Tablo 2'de görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formları ebeveyn ve öğretmenler için ayrı iki form olarak hazırlanmıştır. Ebeveynler için hazırlanan formda yaş, cinsiyet ve eğitim durumu ve çocuk sayısı bilgilerine yönelik dört soru; öğretmenler için hazırlanan formda ise yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve mesleki deneyim bilgilerine yönelik dört soru yer almıştır.

Yaratıcılık Engelleri Ölçeği

Ölçek maddelerinin hazırlanması. Ölçeğin geliştirilmesine okulöncesi öğretmeni, ebeveynler ve alanında uzman akademisyenlerle görüşmeler yapılarak başlanmıştır. Bu görüşmelerde, okulöncesi dönemde yaratıcılığın ortaya konmasını engelleyen durumların neler olabileceğine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Görüşmelerde açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formda öğretmen, ebeveyn ve akademisyenlere; evde ve okulda yaratıcılığı engelleyen durumların neler olabileceği sorulmuş ve cevaplarını yazmaları istenmiştir. Bu görüşmelerde elde edilen veriler analiz edilerek ölçeğin 61 maddelik madde havuzu hazırlanmıştır. Hazırlanan maddelerin “Hiçbir zaman etkilemez” (1), “nadiren etkiler” (2), “ ara sıra etkiler” (3), “genellikle etkiler “ (4) ve “ her zaman etkiler” (5) olacak şekilde puanlanması istenmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek toplam puan 115 ve en düşük toplam puan 23'tür. Ölçekten yüksek puan alınması yaratıcılığın daha çok engellendiğini, düşük puan alınması ise yaratıcılığın daha az engellendiğini göstermektedir.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. Hazırlanan taslak form (61 maddelik), ölçme-değerlendirme ve alan uzmanı olan altı akademisyen tarafından incelenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda taslak formda yer alan maddelerden yeterince açık olmayan ve birbiriyle örtüşen (3, 7, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 22, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 45, 49, 50, 52, 53 ve 60. maddeler) 22 maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin 39 maddeden oluşan deneme formu 224 kişilik ebeveyn ve öğretmen grubuna uygulanmış ve elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

KMO ve Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin KMO örnekleme yeterliği.		,936
	Ki-kare	3686,062
Bartlett's Test of Sphericity	sd	253
	p	,000

Tablo 3'te yer alan KMO ve Bartlett's testi sonuçları değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. KMO örnekleme yeterliğinin kabul edilebilir alt sınırı 0.50'dir. 0.80 ve yukarısı olan değerler mükemmel olarak kabul edilmektedir (Sipahi, Yurtkoru, Çinko, 2008). Araştırmanın deneme uygulamasından elde edilen verilerin KMO değeri 0,936'dır. Bartlett's küresellik testi sonucuna göre değişkenler arasındaki ilişkinin faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde anlamlı olduğu ($p < .05$) Tablo 3'te görülmektedir.

KMO ile bütün veri setinin faktör analizine uygun olduğu belirlendikten sonra Anti-İmage katsayılarına (MSA) bakılarak tek tek her sorunun faktör analizine uygun olup olmadığı belirlenmiştir. Maddelerin MSA değerlerinin 0,387 ile 0,973 arasında değiştiği görülmüştür. Düşük MSA veren 59. madde ile 15. maddenin analizden çıkarılması sorununda MSA değerlerinin 0,859 ile 0,973 arasında değiştiği görülmüştür. Yapılan faktör analizinde birden fazla boyutta yüksek değer veren maddeler, faktör yük değerleri 0.50'nin altında olan maddeler ve yer aldığı boyutla uyum olmayan maddeler analizden çıkarılmıştır. Son olarak üç boyut (1. Boyut: ev-aile, 2. Boyut: okul-öğretmen ve 3. Boyut: çocuk) ve 23 maddeden oluşan ölçek elde

edilmiştir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ve madde toplam korelasyonları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonları

Maddeler	Faktör Ortak Varyansı	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Toplam	Madde – Toplam r
Çocuğun/Çocuğa						
Çekingen bir kişiliğe sahip olması	,363			,524	,474	,46
Dil gelişiminin akranlarından geri olması	,500			,628	,516	,56
Kendisi ile alay edileceği kaygısı taşıması	,651			,777	,469	,52
Yenilgiye uğrama kaygısı taşıması	,744			,842	,458	,52
Yanlış anlaşılma kaygısının olması	,606			,741	,447	,50
Aile bireylerinin şiddet uygulaması	,638	,718			,768	,76
Aile bireyleri arasında şiddetli geçimsizlik olması	,698	,795			,783	,77
Aile bireylerinin baskı yapması	,638	,706			,786	,78
Ailede içinde fikrinin alınmaması	,549	,659			,720	,72
Aile içinde konuşmasına fırsat verilmemesi	,680	,777			,780	,76
Evde deneme-yanılma fırsatı tanınmaması	,505	,654			,667	,66
Çabalarının aile bireylerince görmezden gelinmesi	,673	,753			,791	,78
Kardeş kıskançlığı yaşaması	,585	,714			,728	,72
Sorularının aile bireylerince geçiştirilmesi	,643	,730			,778	,76
Ailesinin otoriter/baskıcı olması	,408	,541			,630	,63
Öğretmeni tarafından diğer çocuklarla yarışdırılması	,587		,693		,611	,62
Öğretmeninin fazlaca müdahale etmesi	,785		,818		,695	,70
Öğretmeninin otoriter/baskıcı olması	,692		,756		,671	,68
Okulunda görüşlerinin alınmaması	,611		,517		,749	,73
Okulunda konuşmasına fırsat verilmemesi	,702		,538		,804	,78
Okulunda deneme-yanılma fırsatı tanınmaması	,724		,610		,796	,77
Çabalarının öğretmeni tarafından fark edilmemesi	,740		,528		,810	,78
Okulunda sorularının geçiştirilmesi	,691		,522		,774	,75
KMO=0,936 Bartlett’s p<0.05						
Açıklanan varyans		%32	%17	%14	%63	

Ölçek maddelerinin faktör yükleri ve madde toplam korelasyonlarına ilişkin Tablo 4 incelendiğinde ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin 0,522 ile 0,842 arasında değiştiği, ölçeğin madde toplam korelasyonlarının ise 0,46 ile 0,78 arasında değiştiği, ölçeğin birinci boyutunun 10, ikinci boyutunun 8 ve üçüncü boyutunun da 5 maddeden oluştuğu görülmektedir.

Ölçeğin birinci faktörü, varyansın %32,142’sini; ikinci faktörü, %16,591’ini ve üçüncü faktörü de %13,938’ini açıklamaktadır. Üç boyutun ölçeğe ilişkin açıkladıkları toplam varyans ise 62,671’dir. Ölçeğin her bir boyutunda ve tamamında iç tutarlık (Cronbach’s Alpha) güvenilirliğine ve iki yarı güvenilirliğine bakılmıştır.

Deneme uygulamasından elde edilen verilerin güvenilirlik değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Ölçeğin Güvenirlik Değerleri

	Cronbach's Alpha	İki Yarı Güvenirliği
Ölçek	0,95	0,78
Birinci boyut	0,93	0,82
İkinci Boyut	0,92	0,73
Üçüncü Boyut	0,80	0,65

Ölçeğin güvenilirlik değerlerine ilişkin Tablo 5 incelendiğinde ölçeğin iç tutarlık güvenilirliklerinin birinci boyutta 0,93; ikinci boyutta 0,92; üçüncü boyutta 0,80 ve ölçeğin tamamında ise 0,95 olduğu, iki yarı güvenilirliklerinin ise birinci boyutta 0,82; ikinci boyutta 0,73; üçüncü boyutta 0,65 ve ölçeğin tamamında ise 0,78 olduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS 17 programı ile analiz edilmiştir. Ebeveyn ve öğretmenlerden elde edilen verilerin güvenilirliğine Cronbach Alpha ile bakılmıştır. Ebeveynlerden elde edilen verilerin güvenilirliği 0.94, öğretmenlerden elde edilen verilerin güvenilirliği ise 0.90 olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler arasında anlamlı bir farklaşma olup olmadığına bakmak için fark testleri uygulanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Ebeveyn ve öğretmenlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Bu araştırma sorusu ile ilgili olarak ebeveyn ve öğretmen görüşleri arasındaki farkın anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	s	sd	t	p
Ebeveyn	493	81,13	20,82	763	-10,478	,000
Öğretmen	272	93,50	11,82			

Tablo 6’da ebeveyn ve öğretmenlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin görüşleri arasında öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (Ebeveyn $\bar{X} = 81,13$; Öğretmen $\bar{X} = 93,50$; $t = -10,478$ ve $p < 0,05$). Çalışma grubundaki öğretmenler ölçekte verilen durumların yaratıcılığı daha fazla etkilediği görüşündedirler. Öğretmenlerin, gerek meslek gerekse eğitim durumu açısından çocuklarda yaratıcılığın gelişimi ve ortaya konması konusunda daha bilgili olmaları beklenen bir durumdur. Bu konuda daha bilgili olan öğretmenlerin verilen durumların yaratıcılığı ne ölçüde etkileyebileceğine ilişkin daha keskin görüşlerinin olması normaldir. Bu nedenle öğretmenlerin puan ortalamalarının ebeveynlerin puan ortalamalarından yüksek olması beklenen bir durumdur.

Öğretmen ve ebeveynlerden elde edilen görüşlerin ölçeğin alt boyutlarına göre farklılık gösterip göstermediğine çok faktörlü varyans analizi (MANOVA) ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin Ölçeğin Alt Boyutlarına Göre MANOVA Sonuçları

	Değer	F	sd	P
Wilk’s Lambda	,888	32,088 ^a	3,000	,000

MANOVA testi sonucuna göre ebeveyn ve öğretmen görüşleri arasında ölçeğin alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. (Wilk’s Lambda (λ)=0,888, $F=32,08$ ve $p < 0,01$). Bu farkın hangi grup lehine olduğunu bulmak için ANOVA yapılmış ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin Ölçeğin Alt Boyutlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ve ANOVA Sonuçları

Boyutlar		n	\bar{X}	s	sd	F	p
Ev-aile	Ebeveyn	493	36,57	10,59807	1-763	49,223	,000
	Öğretmen	272	41,45	5,87796			
Okul - öğretmen	Ebeveyn	493	29,12	8,32934	1-763	79,902	,000
	Öğretmen	272	34,01	4,64773			
Çocuk	Ebeveyn	493	15,44	4,97672	1-763	54,242	,000
	Öğretmen	272	18,05	4,08777			

Tablo 8’de; ölçeğin “ev-aile ” alt boyutunda ebeveyn ve öğretmen görüşleri arasında öğretmenlerin lehine ($41,45 > 36,57$ $p < 0.01$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. “Okul-öğretmen” alt boyutunda da ebeveyn ve öğretmenler görüşleri arasında öğretmenler lehine ($34,01 > 29,12$ ve $p < 0.01$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. “Çocuk” alt boyutunda da ebeveyn ve öğretmenler arasında öğretmenler lehine ($18,05 > 15,44$ ve $p < 0.01$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Özetle; öğretmenler ebeveynlere oranla yaratıcılığın çocuktan, aileden, öğretmen ve okuldan kaynaklanan sebepler nedeniyle daha fazla engellendiği görüşündedirler. Bu çalışmada ölçeğin; “ev-aile”, “okul ve öğretmen”, “çocuk” alt boyutlarının üçünde de öğretmenlerin ortalama puanları ebeveynlerin ortalama puanlarından anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Bu durum öğretmenlerin ebeveynlere göre yaratıcılığı engelleyen unsurlar konusunda farkındalıklarının daha fazla gelişmiş olmasından kaynaklanabilir. Çünkü öğretmenler gerek hizmet öncesi eğitimleri gerekse de hizmet süresi ve hizmet içi eğitimlerinde bu konuda bilgilenmektedirler. Okulöncesi eğitim programlarında çocukların yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik çok sayıda hedef ve kazanım yer almaktadır. Okulöncesi eğitim programının uygulanması konusunda yetkin ve deneyimli olan okulöncesi eğitim öğretmenlerinin, yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin farkındalıklarının ebeveynlerden yüksek olması beklenen bir durumdur.

Öğretmenlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri, mesleki deneyimlerine göre farklılaşmakta mıdır? Bu araştırma sorusuna cevap bulmak için öğretmenlerin görüşlerinin toplamda ve alt boyutlarda farklılaşıp farklılaşmadığına MANOVA ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9

Öğretmenlerin YEÖ Puanlarını Mesleki Deneyimlerine Göre MANOVA Sonuçları

	Değer	F	sd	P
Wilk's Lambda	,953	1,071	3- 12,000	,382

Yapılan MANOVA testi sonucuna göre, öğretmenlerin ölçeğin tamamından ve alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. (Wilk's Lambda (λ)=0,953, F=1,071 ve $p>0.05$). Öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin, yaratıcılığı engelleyen durumlar hakkındaki görüşlerinde bir farklılık yaratmadığı Tablo 9'dan anlaşılmaktadır. Mesleki deneyimin çeşitli durumlarda anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığına ilişkin araştırmalara bakıldığında; Cengizhan (1997), üniversite öğretim elemanlarının yaratıcılık kapasiteleri üzerinde yaptığı çalışmasında, cinsiyet, yaş ve kıdem değişkenlerinin anlamlı düzeyde farklılığa sebep olmadığı bulgusunu elde etmiştir. Çoban (1999), yaratıcılık düzeyleri ve liderlik tarzları ile ilgili olarak yürüttüğü araştırmada çalışma yılının önemli bir faktör olmadığı bulgusunu elde etmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular Çoban (1999) ve Cengizhan (1997)'in bulguları ile örtüşmektedir. Kara (2007)'nin yaptığı araştırmada ise; öğretmenlerin, kendilerine yaratıcılık ile ilgili sunulan soru veya yargılara verdikleri cevapların beşinde hizmet yıllarına göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu araştırmada elde edilen bulgular Kara'nın bulguları ile kısmen çelişmektedir.

Ebeveynlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri, eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır? Bu araştırma sorusu için ebeveynlerin YEÖ puanlarının eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği çok faktörlü anova (MANOVA) ile test edilmiş, elde edilen sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Ebeveynlerin YEÖ Puanlarının Eğitim Durumuna Göre MANOVA Sonuçları

	Değer	F	sd	P
Wilk's Lambda	,932	2,893	3-12,000	,001

Yapılan MANOVA testi sonucuna göre, öğretmenlerin ölçeğin tamamından ve alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı bir farklılık gösterdiği Tablo 10'da

görülmektedir. (Wilk's Lambda (λ)=0,932, (F)=2,893 ve $p<0.05$). Farkın hangi eğitim düzeyleri lehine olduğuna bakmak için post-hoc testlerden scheffe kullanılmış, ve sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre YEÖ Puanlarının Scheffe Testi Sonuçları

Toplam					
Eğitim Durumu	İlköğretim	Lise	Üniversite	Lisans üstü	Diğer
İlköğretim		<u>-7,716*</u>	<u>-11,3766*</u>	-8,5057	-11,2835
Lise			-3,6603	-,7894	-3,5672
Üniversite				2,8710	,0932
Lisan üstü					-2,7778
Ev-aile alt boyutu					
Eğitim Durumu	İlköğretim	Lise	Üniversite	Lisans üstü	Diğer
İlköğretim		<u>-3,8782*</u>	<u>-5,1646*</u>	-2,9606	-4,7384
Lise			-1,2867	,9176	-,8602
Üniversite				2,2043	,4265
Lisan üstü					-1,7778
Okul-öğretmen alt boyutu					
Eğitim Durumu	İlköğretim	Lise	Üniversite	Lisans üstü	Diğer
İlköğretim		<u>-2,6609*</u>	<u>-3,5844*</u>	-1,4392	-2,7170
Lise			-,9235	1,2216	-,0562
Üniversite				2,1452	,8674
Lisan üstü					-1,2778
Çocuk alt boyutu					
Eğitim Durumu	İlköğretim	Lise	Üniversite	Lisans üstü	Diğer
İlköğretim		-1,1773	<u>-2,6274*</u>	-4,1059	-3,8281
Lise			-1,4501	-2,9286	-2,6508
Üniversite				-1,4785	-1,2007
Lisan üstü					,2778

* $<.05$ ** $<.01$

Ebeveynlerin YEÖ toplam puanlarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın, lise ve ilköğretim mezunu ebeveynler arasında lise mezunu ebeveynler lehine; ilköğretim ve üniversite mezunu ebeveynler arasında ise üniversite mezunu ebeveynler lehine olduğu Tablo 11'de görülmektedir.

Yaratıcılığın engellenmesinde ev-aileden kaynaklanan nedenler boyutunda ilköğretim mezunu ebeveynler ile lise mezunu ebeveynler arasında, lise mezunu ebeveynler lehine; ilköğretim mezunu ebeveynler ile üniversite mezunu ebeveynler arasında, üniversite mezunu ebeveynler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$). Yani lise mezunu ve üniversite mezunu anne-babalar, ilköğretim mezunu anne-babalara oranla yaratıcılığın engellenmesinde aileden kaynaklanan nedenlerin daha çok etki yaptığı görüşündedirler.

Yaratıcılığın engellenmesinde öğretmenden kaynaklanan nedenler boyutunda ilköğretim mezunu ebeveynler ile lise mezunu ebeveynler arasında, lise mezunu ebeveynler lehine; ilköğretim mezunu ebeveynler ile üniversite mezunu ebeveynler arasında, üniversite mezunu ebeveynler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$). Yani lise ve üniversite mezunu anne-babalar, ilköğretim mezunu anne-babalara oranla yaratıcılığın engellenmesinde öğretmenden kaynaklanan nedenlerin daha çok etki yaptığı görüşündedirler.

Yaratıcılığın engellenmesinde çocuktan kaynaklanan nedenler boyutunda ilköğretim mezunu ebeveynler ile üniversite mezunu ebeveynler arasında, üniversite mezunu ebeveynler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$). Yani üniversite mezunu anne-babalar, ilköğretim mezunu anne-babalara oranla yaratıcılığın engellenmesinde çocuktan kaynaklanan nedenlerin daha çok etki yaptığı görüşündedirler.

Ev-aile boyutu ile okul-öğretmen boyunda ilköğretim mezunu ebeveynler ile lise mezunu ebeveynler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Her üç boyutta da ilköğretim mezunu ebeveynler ile üniversite mezunu ebeveynler arasında üniversite mezunu ebeveynler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Üniversite mezunu ebeveynlerin eğitim alma sürelerinin uzunluğu, yazılı ve görsel basından daha etkin yararlanabilme olanaklarına sahip olmaları gibi faktörler onların yaratıcılık konusunda daha donanık olmalarını sağlamış olabilir. Bu nedenle çocuk, aile, okul ve öğretmen kaynaklı olan çeşitli faktörlerin, okulöncesi dönemde çocukları yaratıcılığını engellediği yönünde daha etkin bir görüşe sahip olmaları mümkündür. Ebeveynlerin eğitim seviyesi yükseldikçe, çocukların yaratıcılıklarını engelleyen durumlara ilişkin puanları da artmıştır. Bu durum, çocuklarının yaratıcılıklarını engelleyen durumların daha çok farkında olduklarının bir göstergesi olabilir.

Öztunç (1999) ve Çetingöz (2002) araştırmalarında, anne-babanın eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların yaratıcılıklarının da arttığı bulgusunu elde etmişlerdir. Yani anne babanın eğitim düzeyi ile çocukların yaratıcılıkları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulgusunu elde etmiştir. Anne babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklarının yaratıcı bireyler olmalarına yönelik düzenlemelere daha fazla yer verdiklerini söyleyebiliriz. Bu durum eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin yaratıcılık konusunda farkındalıklarının da yükseldiği şeklinde yorumlanabilir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular Öztunç (1999) ve Çetingöz (2002)'ün bulguları ile paralellik göstermektedir. Serhatlıoğlu (2006) ise anne baba eğitim düzeyinin çocukların beceri kazanmasında anlamlı bir farklılık yarattığı, anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların beceri kazanma düzeylerinin de yükseldiği bulgusunu elde etmiştir.

Mangır ve Aral (1990), Sezgin(2004), Ceylan (2008) araştırmalarında anne-baba eğitim düzeyinin çocukların yaratıcılık düzeylerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmadığı bulgusunu elde etmişlerdir. Bu araştırmanın bulguları; Mangır ve Aral (1990), Sezgin (2004) ve Ceylan (2008)'in araştırma bulguları ile kısmen çelişmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın bulgularına göre; ebeveyn ve öğretmenlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılmasında; öğretmenler lehine anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Özetle; öğretmenler ebeveynlere oranla yaratıcılığın çocuktan, aileden, öğretmen ve okuldan kaynaklanan sebepler nedeniyle daha fazla engellendiği görüşündedirler. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre, okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşlerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin okul öncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen durumlar hakkında etkili olmadığı, çalıştıkları hizmet yılının görüşlerini etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Ebeveynlerin okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşlerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu farklılığın üniversite mezunu ebeveynler lehine olduğu sonuçları elde edilmiştir. Her üç alt

boyutta da (ev-aile, okul-öğretmen ve çocuk) üniversite mezunu ebeveynler lehine anlamlı düzeyde farklılık bulgusu elde edilmiştir. Eğitim düzeyinin etkili olduğu görülmüştür. Okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen durumlar hakkında eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin eğitim düzeyi düşük ebeveynlere göre daha bilinçli oldukları söylenebilir.

Bu sonuçlara bağlı olarak; kitle iletişim araçları, aile eğitimi seminerleri, konferanslar, sempozyumlar düzenlenerek ailelerin yaratıcılığın geliştirilmesi ve yaratıcılığın engelleri konularında bilinçlenmeleri sağlanabilir. Eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin bulunduğu okullarda aile eğitim seminerlerine ve bu seminerlerde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin bilgilere yer verilebilir. İl Milli Eğitim Müdürlükleri; okulöncesi eğitim kurumlarından velilerini bilgilendirmelerini isteyebilir. Bu amaçla; yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin bilgiler haber mektupları, duyuru panoları, bültenler, makale kutuları aracılığıyla ebeveynlere ulaştırılabilir.

Kaynaklar

- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atay, Z. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 öğrencilerinin yaş, cinsiyet ve ebeveyn eğitim durumlarına göre incelenmesi: Ereğli örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, N. (1993). *Ankara il merkezinde bulunan resmi ve özel kurumlara bağlı okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş grubu çocuklarının kavram eğitiminde yaratıcılık potansiyellerinin ve dönüştürülebilirliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bayrakçı, M. (2007). *Okul öncesinde yaratıcı drama etkinliklerinin iletişim becerilerinin gelişmesi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beauchamp, K.D.F, Karnes, M.B ve Johnson J.J (1993). Creativity and intelligence in preschoolers. *Gifted Child Quarterly Summer, 37, 113-117*

Bencuya, C. (2009) Çocukluk döneminde sanat ve yaratıcılık. <http://www.keyifci.com/cocukluk-doneminde-sanat-ve-yaraticilik-t24631.html>; 21.12.2010 tarihinde edinilmiştir.

Ceylan E. (2008).*Okulöncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cengizhan, S. (1997). *Üniversite öğretim elemanlarının yaratıcılık kapasitelerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Çetingöz, D. (2002). *Okul öncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çoban, S. (1999). Yöneticilerin *yaratıcılık düzeyleri ile liderlik tarzları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dikici, A. (2001). Sanat eğitiminde yaratıcılık. [http:// yayim. meb. gov. tr/ dergiler / 149 / dikici.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/dikici.htm) 18.02. 2011 tarihinde edinilmiştir.

Dinçer, D. (1993) *Anaokuluna devam eden beş yaş grubu çocukların anne-baba tutumları ile yaratıcı düşünceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Gehlbach, R. (1991.) Play, Piaget and creativity: the promise of design. *The Journal of Creative Behavior*, 25(2), 137-144.

Hennessey, B. A. ve Amabile, T. M. (1998). Storytelling: a method for assessing children's creativity. *Journal of Creative Behavior*, 22(4), 235-246.

Kara, A. (2007). *Okul öncesi dönemde 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeylerini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaçelik, S. (2009). *Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kemple, K.M., ve S.A. Nissenberg. (2000). Nurturing creativity in early childhood education: Families are part of it. *Early Childhood Education Journal*, 28(1), 67-71.

Kurtuluş, E. (1999). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş-altı yaş grubu çocuklarına yaratıcı etkinlikler yoluyla kavram (zaman kavramı) öğretilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mangır, M. ve Aral, N. (1990). *Anaokuluna ve anasınıfına devam eden beş-altı yaş grubu çocukların yaratıcılığını etkileyen bazı etmenlerin incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları 1169, Bilimsel Araştırma Ve İnceleme, s.35-43.

Mangır, M., Aral, N.(1992). *Çocukta yaratıcılık ve yaratıcılığın geliştirilmesi*. 8. Yapa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-pa Yayınları.

- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna giden 5-6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişimine yaratıcı drama eğitiminin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özden, Y. (1999). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pagem Yayıncılık.
- Öztunç, M. , (1999). *Yaratıcı düşünme üzerine ailenin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pagani, L.S., Jalbert, J., Lapointe, P. ve Hebert, M. (2003). Effects of junior kindergarten on emerging literacy in children from low-income and linguistic-minority families. *Early Childhood Education Journal*, 33(4), 209-215.
- Rawlinson, J. G. (1995). *Yaratıcı düşünme ve beyin fırtınası*. (Çev. : Değirmen, O.). (1. Basım) İstanbul: Rota Yayınları.
- Rıza, E. T. (1999). *Yaratıcılığı geliştirme teknikleri*. İzmir: Anadolu Matbaası.
- San, İ. (1996). *Yaratıcı eğitim için yenilikler. Eğitimimize Bakışlar-I*. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları I.
- San, İ. (2004). *Sanat ve eğitim: yaratıcılık, temel sanat kuramları, sanat eleştirisi yaklaşımları*. (Genişletilmiş 3. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim; Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Spot Matbaacılık.
- Senemoğlu, N. (2009) *Yaratıcılık ve öğretmen nitelikleri*. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~n.senem/makaleler/yaratici.htm> 03-09-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Serhatlıoğlu, B. (2006). *Televizyon programlarının okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının zihin ve dil gelişimini etkileme*

biçimlerine yönelik öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi (Elazığ ili örneği).
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sezgin, E. (2004). *Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş çocukların yaratıcı düşüncelerine çeşitli değişkenlerin etkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Singer, D. G. ve Singer, J. L. (1998). *Çocuklarda yaratıcılığın gelişimi.* (Çev.: Cihanşümul, N.). (Birinci Baskı) İstanbul: Gendaş Yayınları.

Sipahi, B., Yurtkoru, E.S. ve Çinko M. (2008). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi.* (2. Baskı), İstanbul: Beta Yayın.

Sükan, Z. (1983). *Okul öncesi etkinlikleri.* (2. Baskı), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Sünbül, A. M. (2002). Yaratıcılık ve birey. *Eğitime Yeni Bakışlar I.* (Ed: Sünbül A. M.). Konya: Mikro Yayınevi.

Süzen, D. (1987). *İlkokul 5. sınıf öğrencilerinde yaratıcı düşünme yeteneği ile benlik kavramı arasındaki ilişki.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vong, K. I. (2008) Developing creativity and promoting social harmony: the relationship between government, school and parents' perceptions of children's creativity in Macao-SAR in China. *Early Years*, 28(2), 149-158.

Yaşar, M. C. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine drama eğitiminin etkisinin incelenmesi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, R. (2002). Yaratıcılık ve yenilik. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Yılmaz, S. (1990). *Okulöncesi eğitim kurumlarında yaratıcı etkinliklerin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, S. (1997). *Erken çocukluk eğitiminde anne-çocuk eğitim programının çocuklarda yaratıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Expanded Abstract

Creative thinking has played an important role in development of societies. The inventions and discoveries that achieved the advance of societies have come out as a result of creative thinking and creative problem solving. Societies in 21.Century are creating information rapidly and using it effectively. Solving the problems occurring due to rapid changes is an important challenge for us. The new problems of the age can only be solved by individuals having creative properties. Therefore, individuals having creative thinking skills are required as well as individuals having the knowledge.

When researches in and out of Turkey are examined, it can be seen that studies mostly focus on creativity, intelligence, creative thinking and supporting creativity. However there are no studies focusing on situations preventing creativity. Many factors including family, school and teacher, can prevent the creativity of individuals. Knowing the factors preventing creativity will be the first step for removing these handicaps. The opinions of mother, father and teacher regarding the situations preventing creativity, who are adults that are closest to the child and are in frequent interaction with him / her, are very important. For this reason, this study was carried out in order to examine the views of parents and teachers about the factors which prevent creativity in the period of pre-school education. The study was carried out with 272 teachers and 493 parents whose children attend preschool education institution in Antalya Metropolitan Municipality in the academic year of 2009-2010.

Data about the study was collected with “Personal Information Form”, “Scale of Creativity Hindrances” (SCH) developed by the researcher and interview forms. For the development of creativity scale, expert opinions were taken and as a result of the factor analysis, a scale consisting of 3 dimensions (1.dimension: home-family, 2.dimension: school-teacher and 3.dimension: child) and 23 item was obtained. The factor loads of the articles in the scale vary from 0,522 to 0,842. The item-total correlations of the scale vary from 0.46 to 0.78. The first dimension of the scale consists of 10 item, second dimension consists of 8 item and third dimension consists of 5 item. The first factor of the scale explains the 32.142% of the variance, the second factor explains the 16.591% of the variance and third factor explains the 13.938% of the variance. The total variance explained by the three dimensions regarding the scale is 62.671. The reliability of the data obtained from the parents is found to be 0.94, the reliability of the data obtained from the teacher is found to be 0.90.

The analysis of the data was done with SPSS 17 program. In order to observe whether there is a meaningful difference between the views of parents and teachers; independent samples t-test was done. Whether the points of inventory show difference or not according to independent variables was examined with One-Way Analysis of Variance (ANOVA). In the analyses carried out according to the sub-dimensions of inventory Multivariate Analysis of Variance (MANOVA), in order to detect for which groups there were meaningful difference Scheffe of post-hoc tests were used.

According to the findings, it was found that the mean of teachers were quite higher than the mean of parents about the factors which prevent creativity. Parents and teachers stated “Ignoring the efforts of children by teachers” as the most preventive situation and “children’s falling behind their peers in expressive language” as the least preventive factor. In the comparisons carried out in the sub-dimensions of children, family, teacher and school about the views of parents and teachers on conditions that prevent creativity; meaningful difference was found on behalf of teachers. Teachers’ view on conditions that prevent creativity do not differ

according to their occupational experience. Parents' view on conditions that prevent creativity do not differ according to genders while differ meaningfully according to their educational status.